

WORST BANK SCENARIO

OVER NETWERKCORRUPTIE
EN DE GROOTSTE
BANKENFRAUDE Ooit

HESTER BAIS & WINK SABÉE

Inhoudsopgave

Proloog	11
Inleiding	21

ONZE DRIJFVEREN

De drijfveren van Hester	39
De drijfveren van Wink	43

DEEL 1 – DE VERKOOPPRAKTIJKEN VAN BANKEN

Scène 1: Onverwacht bezoek van de bank	49
Onterechte renteverhogingen	55
Dagboek Hester: Over hoe het allemaal begon	65
Het leegmelken van ondernemers	71
Scène 2: En de boer, hij ploegde voort	76
Een makkelijk te verschalken prooi	82
Dagboek Hester: Dagvaarding ING	88
Scène 3: Een dag in het leven van Theo Kocken	93
Cardano: waar de een wint, verliest de ander	103
Dagboek Hester: Hester oppert bestaan van de fraude	111

DEEL 2 – DE JAREN VOOR DE KREDIETCRISIS EN DE TOTSTANDKOMING VAN BANKMODEL 2.0

Verenigde Staten dereguleert, Europa volgt	117
Bankmodel 2.0: het verdienmodel tot de kredietcrisis	128

De risico's van Bankmodel 2.0	131
Saldocompensatiemodel en onderpandcarrousel	136
De rol van securitisaties	141
De opkomst van CCP's	147
Aangescherpte boekhoudregels	150
De 'geheime' bank die de wereld runt	154
Het naderende einde	160
Aan de vooravond van de kredietcrisis	162

**DEEL 3 – OP WEG NAAR EEN NIEUW VERDIENMODEL:
BANKMODEL 3.0**

Inleiding	169
Bretton Woods 2.0	172
Eurotop stimuleert gezamenlijk economisch beleid	175
Aanbevelingen Groep De Larosière blijken wassen neus	178
Bankmodel 3.0: het pimpen van onderpand	184
De repomarkt, de smeerolie van Bankmodel 3.0	187
De overeenkomst tussen Bankmodel 2.0 en Bankmodel 3.0	191

DEEL 4 – WORST BANK SCENARIO: DE BANKENFRAUDE

Inleiding	197
Dagboek Hester 2012-2014: Verwijderen margin-rekeningen	210
Digitale dozen van Pandora	215
Dagboek Hester 2014: Krachten bundelen	219
Smoking gun: onwettig genomen Koninklijk Besluit	227
Dagboek Hester 2015 – deel 1 Zembra en marginbewakingsplicht	235
Het 'gat' in de balans van SNS/Reaal	242
Dagboek Hester 2015 – deel 2: Overwinning Hof en AFM huurt Cardano in	252
De geheime pensioen-CCP's	257
Dagboek Hester 2016: AFM-rapport misbruikt	265
ING verplaatst zekerhedenbeheer naar Bank Mendes Gans	273
Ontdekking majeure balanscorrecties ING	283
De kern van de fraude	293

DEEL 5 – DAGBOEKEN VAN HESTER 2017-2021

- Dagboek Hester 2017: Mailen over kosteloze extraatjes 299
Dagboek Hester 2018 – deel 1: Merel van Vroonhoven
herbenoemd 303
Dagboek 2018 – deel 2: Melding SEC en Houston-schikking
ING 309
Dagboek Hester 2018/2019: Danske Bank en Docters van
Leeuwen 313
Dagboek Hester 2019: Afscheid van Merel van Vroonhoven 323
Dagboek Hester 2020: Het negeren van dwalingarresten 333
Dagboek Hester 2021-2022: Rosenmöller regelt het wel 345

DEEL 6 – DE BOEKHOUDERS VAN DE WERELD

- Europese monetaire integratie en invoering van de euro 351
Liquiditeitstekorten leiden tot hogere staatsschulden 354
De roep om Eurobonds en het onderpandloket van Draghi 357
Europese obligaties: nieuwe liquiditeit! 362
Het Europees Stabiliteitsmechanisme 365
De kapitaalmarktunie 367
Buitensporig-tekortprocedure 370
Een kapot marktmechanisme en de Europese schuldenunie 373
Niet-democratisch gekozen boekhouders 376
Vertrouwen komt te voet en gaat te paard 380
- Conclusies 385
Epiloog 401
Mijn dank is groot 403
Begrippenlijst 411
Bronnenlijst 419

BIJLAGEN

Bijlage 1: Brief EY aan IASB 425

Bijlage 2: Jaarverslag 2007 ING Group 435

Bijlage 3: Aanpassingen contracten en voorwaarden Rabobank, ING
en ABN AMRO 437

Bijlage 4: De Nederlandsche Bank weigert flag note te
verschaffen 445

Scène 1

Onverwacht bezoek van de bank

Zo maar een ochtend, ergens in Nederland. Een man en een vrouw zitten aan de keukentafel en drinken zwijgend koffie. Ze kijken naar buiten en zien wat ze elke dag zien: eindeloze weilanden met daarop wat koeien die, zojuist gemolken, werken aan de omzet van morgen. Aan de horizon komt de zon langzaam op en tekent een gouden gloed over het groen. De man staat op en zet de radio aan.

‘...De Nederlandse economie dreigt in 2012 voor het derde jaar op rij in een recessie te belanden. Dat maakt het Centraal Bureau van de Statistiek vandaag bekend. Tekenend van een opleving van de economie zijn niet te verwachten. Dit jaar sluiten duizenden winkels hun deuren en gaan meer bedrijven dan ooit failliet. Verder is de verwachting dat de pensioenfondsen voor het eerst sinds mensenheugenis de pensioenen moeten verlagen, aldus het CBS. Buitenlands nieuws. De huizen crisis in Spanje houdt aan. Omdat steeds meer mensen hun hypotheek niet meer kunnen betalen is er een groot probleem ontstaan voor de toch al zwakke Spaanse banken. Voor een woedende menigte zei de topman van het Spaanse Bankia de ontwikkelingen te betreuren. Hij drukte de mensen op het hart vooral naar de toekomst te kijken. Overig buitenlands nieuws. Mario Draghi, de president van de ECB zegt dat de centrale bank van Europa klaar staat om maatregelen te treffen om de euro te redden...’

De vrouw staat op, zet de radio uit en gaat weer zitten. 'Ik kan er niet meer tegen', zegt ze. De man kijkt de vrouw aan en vraagt hoe laat het bezoek komt. 'Hij kan er elk moment zijn', zegt de vrouw. In de verte zien de man en de vrouw een auto, blauw metallic van kleur, over de lange oprijlaan van de boerderij komen aanrijden. 'Hij heeft een andere auto', merkt de man op. De auto rijdt over het grind het erf op en komt knerpend tot stilstand. Een man stapt uit, opent het linker achterportier, haalt zijn colbert van een kleeerhanger en trekt hem aan. 'Waar is Frank?' zegt de vrouw. De man pakt een brief van de stapel papier op tafel en leest voor: 'In het kader van onze duurzame samenwerking wil ik u laten kennismaken met mijn collega Roger Keller'. Hij zegt: 'Blijkbaar komt Frank helemaal niet'.

De vrouw loopt naar de voordeur en begroet de man. De bankman komt binnen, loopt naar de man en stelt zich voor. Ze gaan zitten. 'We hadden Frank verwacht', zegt de vrouw. De man die Roger heet lacht en zegt dat hij voortaan hun nieuwe contactpersoon is van de bank. 'Is Frank soms ziek?', vraagt de vrouw. De man lacht opnieuw en vertelt dat Frank het uitstekend maakt. Althans, zover hij weet, want Frank werkt op een andere afdeling. 'Jammer', zegt de vrouw. 'We hadden Frank graag weer eens gezien. Het is alweer zo lang geleden dat hij hier is langs geweest. Laatst kwam ik hem tegen in de supermarkt, met zijn vrouw, maar toen zei hij dat hij het heel druk had en ons binnenkort weer eens zou bezoeken.'

De nieuwe contactpersoon van de bank krijgt koffie, ruikt eraan en neemt voorzichtig een kleine slok. Hij zegt dat hij de koffie lekker vindt. De vrouw geeft hem een stuk cake, die zij vanmorgen heeft gebakken omdat Frank deze zo lekker vindt. De nieuwe man van de bank vindt de cake ook lekker. Hij kijkt om zich heen en maakt een compliment over de boerderij. Hij zegt dat hij heeft genoten van de autorit en dat de geur die hij opsnoof door het geopende portierraam hem deed denken aan de vakanties die hij vroeger als kind wel eens doorbracht bij zijn oom en tante die eveneens een boerderij hadden. De man en de vrouw knikken.

De man van de bank zegt nu dat hij graag direct tot de kern komt. Hij deelt mee dat hij van de afdeling Bijzonder Beheer is. De man vraagt wat Bijzonder Beheer is. De man van de bank zegt dat dit een speciale afdeling is van de bank voor bedrijven waar het niet zo goed mee gaat. De vrouw zegt dat het prima gaat, maar geeft aan dat de marges bij de melkcoöperatie voor boeren onder druk staan. ‘Het lijkt net of ze er niet meer zijn voor de boeren.’ De man van de bank knikt en zegt dat de kredietcrisis iedereen raakt. Nu knikken ze alle drie.

De man van de bank zegt dat Bijzonder Beheer hen gaat helpen en dat het voldoen van de verplichtingen aan de bank daarbij belangrijk is. Dit is belangrijk, zo benadrukt hij, omdat zonder de bank er straks helemaal geen boeren meer zijn. Hij lacht. De man en de vrouw lachen niet. De man van de bank zegt dat ze op kantoor alle cijfers goed hebben bekeken. Hij pakt een papier en laat zien dat de rentabiliteit de afgelopen jaren is verslechterd. De man zegt dat hij niet weet wat dat is, ‘rentabili-wat?’. De man van de bank legt uit dat de winstgevendheid van het boerenbedrijf onder druk is komen te staan. Hij zegt opnieuw dat hij graag direct tot de kern komt. De man en vrouw kijken elkaar aan. De man van de bank zegt nu dat de bank verlangt dat zij meer gaan aflossen over de lening die zij hebben van de bank. En dat ze voortaan een hogere rente moeten betalen.

De man van het boerenbedrijf zegt dit niet goed te begrijpen, omdat zij elke maand hun aflossingen en rente hebben betaald. De man van de bank antwoordt dat dit klopt en dat dit ook heel goed is. Dan zegt hij dat het probleem niet is dat zij niet voldoende aflossen of de rente niet betalen, maar dat het risico van de financiering voor de bank te groot is en de bank daardoor is gedwongen meer zekerheden te verlangen. ‘We kunnen helemaal niet nog meer betalen’, zo komt de vrouw tussen beiden. ‘Onze kosten stijgen al tijden en dat komt alleen maar door de bank.’ De man van de bank laat weten dat dit vervelend is, maar dat er helaas niets anders op zit.

De man van het boerenbedrijf staat op en loopt naar het raam. Hij kijkt naar buiten. Hij denkt aan zijn vader die het bedrijf heeft opgebouwd. Daarna denkt hij aan zijn kinderen. De oudste, Tjeerd, heeft al gezegd dat hij de boerderij niet wil overnemen. 'Altijd dat gedoe met de bank, daar heb ik geen zin in', had hij gezegd. Nu studeert hij in de stad. Hij herinnert zich de stress die ze hadden vlak na het uitbreken van de kredietcrisis, nu zo'n drie jaar geleden. In 2009 was dat. Toen kregen ze ineens een renteverhoging van de bank van 1 procent om hun oren en daarna nog een aantal verhogingen. Inmiddels betaalden ze al ruim 2 procent meer rente dan toen ze de lening afsloten. Iedereen in Nederland met een lening met variabele rente had die verhogingen gekregen, omdat geld inkopen voor de bank duurder was geworden, zo had Frank toen uitgelegd. Dat had hij toen al heel vreemd gevonden, omdat ze een financiering hadden afgesloten met een vaste rente. Een vaste rente zoals die er altijd was, bestond niet meer had Frank destijds gezegd. Die goeie ouwe Frank, die al jaren bij hen over de vloer kwam, nog in de tijd dat pa leefde. Ze hadden toen een lening afgesloten met een variabele rente, aangevuld met een renteswap. Rare naam vonden ze dat, renteswap. Ze hadden er nog geintjes over gemaakt. 'Ik swap er niets van' en dat soort dingen. Die renteswap zorgde er in elk geval voor dat de rente weer vast stond, dus kwam het uiteindelijk op hetzelfde neer, zo hadden ze gedacht. Veel hadden ze er niet van begrepen, maar ze waren ervan uitgegaan dat Frank wel wist wat het beste was. En zo hadden ze de lening en de renteswap afgenomen.

Na die eerste onverwachte renteverhoging had hij nog wel gebeld met Frank en hem gezegd dat hij niet begreep hoe een rentestijging mogelijk was met een vaste rente. Frank had toen gezegd dat de bank bevoegd was een liquiditeitsopslag op te leggen en dat dit ook in het contract stond dat hij had ondertekend. Na het telefoongesprek had hij het contract opgezocht en gelezen. Het was de eerste keer dat hij het goed las. Het contract van de lening alleen al was een document van tientallen pagina's. Voor de renteswap had hij nog allerlei andere contracten moeten ondertekenen. Het dikke boekwerk bevatte heel veel woorden die hij niet begreep. Hij had zichzelf zelfs een beetje

dom gevoeld. Maar het stond er wel in, na goed zoeken, dat de bank eenzijdig een opslag op de rente mocht doorvoeren. Maar daar had Frank destijds niets over gezegd, die had hem aangemoedigd het maar gewoon te ondertekenen. En hij had Frank vertrouwd, want waarom zou Frank hem een lening geven die niet goed zou zijn? En dan nu ineens een andere bankmeneer over de vloer, die hem zojuist had verteld dat ze nog meer moesten aflossen en nog meer rente moesten betalen.

De man van het boerenbedrijf draait zich weer om. Hij ziet zijn vrouw verwachtingsvol naar hem kijken. Voordat hij wat kan zeggen, zegt de man van de bank opnieuw dat de bank hen natuurlijk gaat helpen en dat ze op kantoor al een plan hebben uitgewerkt. Hij grijpt naar zijn aktentas en pakt daar een gebonden pakket papieren uit. 'Dit is het plan', zegt hij. Hij slaat een paar pagina's om van het plan, tuurt ernaar en zegt dan de nieuwe hoogte van de aflossingen en de nieuwe hoogte van de rente. 'Dat is best veel', zegt de man van het boerenbedrijf. 'Dat kunnen we niet betalen', zegt zijn vrouw opnieuw. 'Daarin is voorzien in het plan', zegt de man die zich over het plan buigt. 'Aangezien de verwachting is dat de crisis nog wel even aanhoudt, denken wij dat de extra lasten niet uit het bedrijf kunnen worden betaald. Maar wij als bank zien natuurlijk altijd mogelijkheden om te helpen.' Van de regen in de drup, denkt de man van het boerenbedrijf.

'Het is daarom nu van belang dat we met zijn allen een oplossing vinden', zo gaat de man van de bank verder. 'Na regen komt zonneschijn, zeg ik daarom altijd. We moeten van het positieve uitgaan, nietwaar? Om maar direct met de deur in huis te vallen, komt het erop neer dat het plan beoogt dat u privé garant staat voor de leningen van uw prachtige boerenbedrijf, het bedrijf, zo begrijp ik, dat al enkele generaties in de familie is.' 'Nog wel', zegt de man van het boerenbedrijf. 'We moeten positief blijven', zo vervolgt de man van de bank. 'We hebben uw privé-situatie bekeken en geconstateerd dat u in de loop van de jaren een mooi privévermogen hebt opgebouwd. Mooi in de zin dat dit vermogen u nu uit de brand helpt. Dit betekent dat als u garant

staat voor € 250.000 vanuit privé wij als bank uw lening in elk geval met één jaar willen verlengen.’

De man van het boerenbedrijf voelt een enorme woede in zich opkomen. Privé garant staan voor een lening die hij altijd, elke maand opnieuw keurig heeft afgelost mét rente? Een lening die volgens Frank net zo zou zijn als de leningen die hij en zijn familie al jaren zonder problemen hadden afgesloten bij de bank? En dan met één jaar verlengen? Welke gevolgen heeft dit ná dat jaar? Zijn vrouw begint te huilen. Hij slaat een arm om haar heen. ‘Dat gaat dus niet gebeuren’, zegt hij. ‘Waarom moeten wij privé garant staan voor een lening die ons is verkocht als een lening met vaste rente? Die we altijd netjes hebben betaald, nooit één dag te laat?’ De man van de bank schikt zijn stropdas en zegt: ‘Ik begrijp dat dit nu koud op uw dak valt, het is misschien even schrikken. U moet er maar eens goed over nadenken. Het plan laat ik hier bij u achter zodat u het op een later moment samen rustig kunt doorlezen. Ik hoop dat u begrijpt dat wij als bank het beste met u voor hebben. Wij moeten samen door deze moeilijke tijd heen komen, zoals ik eerder al zei. Oh... en voor ik het vergeet. Als u niet ingaat op ons voorstel zijn wij helaas genoodzaakt de lening per direct te beëindigen. In het belang van de bank, dus eigenlijk in het belang van ondernemend Nederland. Alles staat keurig uitgelegd in het plan, dus ik adviseer u met klem ons hierin te vertrouwen. Dan komt het allemaal goed. Dank u voor dit prettige gesprek en natuurlijk voor de heerlijke koffie en cake. Het is lang geleden dat ik zulke lekkere boerencake heb gegeten.’

De man van de bank staat op en steekt zijn hand uit. De man en de vrouw zien de hand maar schudden hem niet. De man van de bank pakt zijn aktentas en zegt in de deuropening dat het een prachtige dag is. De man en de vrouw horen de autoportieren dichtslaan en de auto over het grind wegrijden. Ze kijken elkaar verbijsterd aan, maar hebben geen woorden die ze tegen elkaar kunnen zeggen.

Onterechte renteverhogingen

Om net als de man van de bank met de deur in huis te vallen, de verklaring van zijn collega Frank (geld inkopen is voor de bank duurder geworden) over het invoeren van de liquiditeitsopslag klopt niet. Hoewel de grootbanken dit beweerden, waren de inkoopkosten van geld – op de geldmarkt – na het aanbreken van de kredietcrisis in 2008 juist sterk verlaagd door ingrijpen van de Europese Centrale Bank (ECB). De renteverhoging van 1 procent die banken op basis van deze stellingname in 2009 doorvoerden voor álle klanten met een lening op basis van een variabele rente is niet anders te omschrijven dan flessentrekkerij.

Het werkelijke probleem van grootbanken na de kredietcrisis was dat ze enorme liquiditeitstekorten (geldtekorten) hadden – een verantwoordelijkheid van de banken zelf en ook nog eens veroorzaakt door de banken zelf. Het ‘nieuwe’ geld dat banken nodig hadden betrof geen geld om uit te lenen, maar was nodig om de risico’s van banken zelf af te dekken. De kosten die dit met zich meebracht hebben ze vervolgens eenvoudigweg afgewenteld op hun klanten en uiteindelijk ook op de belastingbetaler vanwege de staatssteun die de banken nodig hadden om te overleven. Alle klanten van grootbanken met een krediet tegen een variabele rente kregen daarom in 2009 – midden in de crisis – deze liquiditeitsopslag opgelegd in de vorm van een renteverhoging. Dit alleen al is een opmerkelijke gebeurtenis. De marktrente daalde immers sterk ná aanvang van de kredietcrisis en een lening met varia-